

Структурні трансформації регіональної політичної та державно-управлінської еліти у процесах забезпечення стратегічного розвитку держави

Вікторія Туча, Національна академія державного управління при Президентові України

У межах даної статті здійснено аналіз структурної трансформації регіональної політичної й державно-управлінської еліт, на підставі цього ідентифіковано її як сукупність, незалежних, професійно підготовлених лідерських груп, діяльність яких зорієнтована на реалізацію національно регламентованих регіональних інтересів, що чітко корелюється з відповідним рівнем інституційного розвитку системи публічного управління держави; конкретизовано вертикальні й горизонтальні рівні взаємодії регіональної й загальнонаціональної еліти, розкрито їх статусну диференціацію. Для налагодження зв'язків між регіональною та загальнонаціональною елітами Д. Пінто запропонована ідея про доцільність налагодження каналів вертикальних зв'язків, які характеризують їх структурну трансформацію й результативно-функціональний вплив на процеси стратегічного розвитку держави, до яких вченим віднесено: економічні, політичні, персональні.

У межах статті розглянуто концепцію Е. Елейсена про необхідність обґрунтування трьох рівнів регіональної еліти (won регіональної владної еліти, регіональної політичної еліти, регіональної еліти) та класифікацію підходів до структурного аналізу регіональної еліти Д. Бредлея (соціогенетичний, географічний, етнічний підходи).

Метою статті є здійснення аналізу структурної трансформації регіональної політичної й державно-управлінської еліт.

Також у статті конкретизовано вертикальні й горизонтальні рівні взаємодії регіональної й загальнонаціональної еліти, розкрито їх статусну диференціацію, розроблено стратегічний набір тактичних прийомів налагодження взаємодії між ними, наведено основні умови, які впливають на систему взаємовідносин між регіональною та загальнонаціональною елітою у процесах стратегічного розвитку держави, охарактеризовано поліваріантність стратегічних політичних функцій регіональної еліти, які забезпечують налагодження технологічної вертикальної взаємодії регіону із центром, систематизовано моделі взаємодії регіональної еліти на центру, що передбачає налагодження внутрішньої структурної співпраці між регіональними елітами. У статті враховано відповідні умови, які впливають на систему вертикальних зв'язків між регіональною та загальнонаціональною елітами у процесах стратегічного розвитку держави, запропоновані С. Еделсвелом та Д. Епстейном.

Ключові слова: *ресурси, ресурсний потенціал, громади, територія, місто, аналіз, місцева влада, демографія*

Structural transformations of the regional political and state-administrative elite in the processes of ensuring the strategic development of the state

Victoriia Tucha, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

In this article has been analyzed the structural transformation of the regional political and state-administrative elite, on the basis of which it has been identified as a set of independent, professionally trained leadership groups whose activities are oriented towards the realization of nationally regulated regional interests, which clearly correlates with the development of the institutional system. public administration of the state; the vertical and horizontal levels of interaction between the regional and national elites are

specified, their status differentiation is revealed. To establish links between the regional and national elites, D. Pinto proposed the idea of the feasibility of establishing channels of vertical ties that characterize their structural transformation and effective functional impact on the processes of strategic development of the state, which include scientists: economic, political, personal.

The article deals with the concept of E. Eleisen on the need to justify the three levels of the regional elite (won by the regional power elite, regional political elite, regional elite), classification of approaches to structural analysis of D. Bradley's regional elite (socio-genetic, geographical).

The purpose of the article is to analyze the structural transformation of regional political and state-administrative elites.

The article also specifies the vertical and horizontal levels of interaction between the regional and national elite, reveals their status differentiation, develops a strategic set of tactical methods for establishing interaction between them, sets out the basic conditions that affect the system of relations between the regional and nation-wide ethnic-elite multivariate strategic political functions of the regional elite that ensure the establishment of technological vertical interaction region at the center of systematized model of interaction between regional elite center, which provides internal structural adjustment of cooperation between regional elites. The article considers the relevant conditions that affect the system of vertical links between regional and national elites in the strategic development processes of the state, proposed by S. Edelswell and D. Epstein.

Keywords: *elite, political elite, state-administrative elite, democratization, post-modern society, post-modern state, public administration, public space, structural interaction of elites, functions and models of elites, development of elites, strategic development*

Структурные трансформации региональной политической и государственно-управленческой элиты в процессах обеспечения стратегического развития государства

Виктория Туча, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

В рамках данной статьи осуществлен анализ структурной трансформации региональной политической и государственно-управленческой элиты, на основании этого идентифицирована как совокупность, независимых, профессионально подготовленных лидерских групп, деятельность которых ориентирована на реализацию национально регламентированных региональных интересов, четко коррелирует с соответствующим уровнем институционального развития системы публичного управления государства; конкретизированы вертикальные и горизонтальные уровни взаимодействия региональной и общенациональной элиты, раскрыта их статусную дифференциацию. Для налаживания связей между региональной и общенациональной элитами Д. Пинто предложена идея о целесообразности налаживания каналов вертикальных связей, характеризующих их структурную трансформацию и результативное функциональное влияние на процессы стратегического развития государства, к которым учеными отнесены: экономические, политические, персональные.

В рамках статьи рассмотрена концепция Е. Елейсена о необходимости обоснования трех уровней региональной элиты (won региональной властной элиты, региональной политической элиты, региональной элиты), а так же классификацию подходов к структурному анализу региональной элиты Д. Бредлея (социогенетический, географический, этнический подходы).

Целью статьи является осуществление анализа структурной трансформации региональной политической и государственно-управленческой элиты.

Также в статье конкретизированы вертикальные и горизонтальные уровни взаимодействия региональной и общенациональной элиты, раскрыта их статусная дифференциация, разработан стратегический набор тактических приемов налаживания взаимодействия между ними, приведены основные условия, влияющие на систему взаимоотношений между региональной и общенациональной

елитой в процессах стратегического развития государства, охарактеризована поливариантность стратегических политических функций региональной элиты, обеспечивающих налаживание технологической вертикали взаимодействия региона с центром, систематизированы модели взаимодействия региональной элиты на центры, предусматривает налаживание внутренней структуры сотрудничества между региональными элитами. В статье учтены соответствующие условия, влияющие на систему вертикальных связей между региональной и общенациональной элитами в процессах стратегического развития государства, предложенные С. Еделсвелом и Д. Епстейном.

Ключевые слова: элита, политическая элита, государственно-управленческая элита, демократизация, постмодерное общество, постмодерное государство, публичное управление, публичное пространство, структурное взаимодействие элит, функции и модели элит, развитие элит, стратегическое развитие

Постановка проблеми.

Здійснення структурно-функціонального аналізу впливу політичної та державно-управлінської еліти на стратегічний розвиток держави обумовлює доцільність детальної концептуалізації специфіки структурної трансформації регіональної еліти. Цей аспект ґрунтується на врахуванні відповідних факторів походження регіональної еліти, яка традиційно проводить через відповідні «піки» свого функціонування. З огляду на це артикуляції статусної ролі регіональної політичної й державно-управлінської еліти дозволяє оцінити її потенційні можливості щодо забезпечення не лише регіонального, але й стратегічного розвитку держави. Обґрунтована нами концептуальна актуалізація доцільності детального аналізу даного аспекту увиразнює необхідність конкретизації сутності поняття «регіональна еліта» та симетрії її технологічного впливу на стратегічний розвиток держави.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Під регіональною елітою традиційно розуміється «сукупність осіб, які займають статусні позиції» в структурі регіональної влади, здійснюють безпосередній вплив на її функціонування й забезпечують результативність ухвалення політичних та державно-управлінських рішень. У цьому відношенні йдеться про регіональний контекст діяльності еліти, який включає дотримання відповідних «аристократичних й мерітократичних установок відповідно до яких елітами вважаються ті, хто перебуває при владі або володіє владою за умови наявності у них особливих позитивних особистих якостей» [1]. Йдеться про

функціональну здатність еліти посідати вищі владні позиції й впливати на прийняття стратегічно важливих політичних рішень за умови належного рівня підтримки з боку суспільства передусім, а не лише з боку центральної влади. У такий спосіб регіональна еліта, аби забезпечити стратегічний розвиток держави, має виступати у ролі регіональних лідерів просування відповідних соціально-політичних та економічних інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У межах артикуляції смислових засад ідентифікації сутності поняття регіональна еліта на особливу увагу заслуговує концепція Е. Елейсена, який виходить із необхідності обґрунтування трьох рівнів регіональної еліти. До них він відносить:

- won регіональної владної еліти, під якою розуміється сукупність осіб, які посідають основні посади в органах державної влади та місцевого самоврядування в регіоні, і у такий спосіб за посадою впливають на процес ухвалення політичних рішень (парламентарі, які представляють даний регіон на національному рівні);

- регіональна політична еліта, яка характеризує широкий контекст функціонування політичної еліти, оскільки включає осіб, які не володіють владними повноваженнями, але безпосередньо впливають на хід політичного процесу. Дана форма еліти передбачає: (1) лідерів та ключових представників політичних партій та громадських рухів, які приймають участь у політичному житті регіону; (2) провідних представників ділової еліти, які впливають на процес ухвалення рішень; (3) національні й релігійні лідери, які здійснюють політичний вплив на життєдіяльність регіону;

- регіональна еліта включає осіб, які безпосередньо не займаються політичною діяльністю, однак опосередковано впливають на політичний процес регіону (лідери громадської думки (представники інтелектуальної еліти, поважні люди, які користуються довірою громадян і таким чином впливають на процеси ухвалення політичних рішень) [2, с.899].

З огляду на запропоновану вченим конструкцію регіональної еліти під нею розуміються референтні особи регіону, які безпосередньо й опосередковано впливають на його політичний процес, володіють необхідним лідерським потенціалом для просування відповідних політичних рішень, від яких залежить стратегічний розвиток регіону. У цьому відношенні регіональна політична й державно-управлінська еліта постає у формі регіональних лідерів, які забезпечують стабільність функціонування публічного простору держави в конкретному регіоні. Виходячи із цього, постає питання наскільки стабільність регіональної еліти здатна забезпечити модернізаційний розвиток регіону. У відповідь на це питання постає завдання перманентної й структурної трансформації регіональної еліти, аби у такий спосіб забезпечити оптимізаційну органіку «інституційний дизайн та ідеологію, стосунки між центром та регіонами, системи регіонального лідерства» [3]. Це безпосередньо потребує іншого контекстного підходу до ідентифікації структурної трансформації регіональної еліти.

Слідуючи цьому Д. Бредлей класифікував декілька підходів до структурного аналізу регіональної еліти, які включають:

- соціогенетичний підхід, який дозволяє аналізувати регіональні еліти з точки зору їх соціально-професійного походження, що передбачає формування кадрового корпусу регіональної еліти, відштовхуючись від її кар'єрно-професійних і освітніх критеріїв;

- географічний підхід визначає структуру регіональної еліти за принципом її територіального походження, (до прикладу аналізується співвідношення місцевих та «пришлех» (досить часто використовується поняття «варяги»), що забезпечує побудову стійких елітних груп, які формуються

з представників однієї території в середині регіону;

- етнічний підхід визначає етнічну структуру регіональної еліти та її відповідність етнічній структурі населення, відповідно до чого актуалізується питання розподілу влади і ключових політичних позицій між представниками етнічних і етнографічних груп, що достатньо характерно для національних автономій [4, с. 198].

Враховуючи вітчизняну специфіку формування регіональної еліти, доцільно виокремити три основні номенклатурні групи, які забезпечили формування кадрового корпусу регіональної політичної й державно-управлінської еліти в перехідний й постмодерний період державності. До таких трьох номенклатурних груп традиційно належать: (1) партійна номенклатура різного рівня [5]; (2) управлінська еліта, яка посідає різні функціональні позиції в системі виконавчої влади різного рівня [6]; (3) адміністративний керівний корпус, який має різне погодження, зокрема, включаючи громадський сектор та бізнес-середовище. На нашу думку, будь-яка стратифікація регіональної еліти на відповідні групи та підгрупи завжди є умовною, це безпосередньо обмовлено певною «технологічною й функціональною єдністю еліт», яка проявляється через їх здатність детерміновано взаємодіяти у процесах забезпечення виконання відповідних завдань, які постають перед регіоном та державою зокрема. Такий «перетік» еліт з однієї групи в іншу, створюючи її функціональну монолітність, також характеризує певну умовність приналежності її представників до тієї чи іншої елітної групи. Здебільшого це характеризує «легку трансформацію» елітного корпусу сучасної держави, що призводить до посилення взаємодії між елітами та суспільством, між державою та її регіонами. Така «легка трансформація» тим самими призводить і до зміни поколінь еліт, що тим самим дозволяє зберегти відповідну «кадрову спадкоємність та політичну стабільність на регіональному рівні, формуючи образ функціонування «сильних елітарних груп», які здатні забезпечити поступальний розвиток держави.

Здійснюючи аналіз структурної транс-

формації регіональної політичної та державно-управлінської еліти у процесах забезпечення стратегічного розвитку держави, варто вказати на статусну роль еліт у процесах територіальної організації влади. З цього приводу В. Я. Гельман вказав на своєрідний політичний парадокс, який притаманний більшості політичних систем держав постмодерного періоду і характеризується дуалізмом статусу регіональних еліт. Йдеться про те, що статус регіональних еліт «визначається залежністю від центру (відповідно регіональні еліти повинні бути ретрансляторами його політики), з іншого боку – залежністю від місцевої підтримки (таким чином, вони зобов'язані виражати та захищати регіональні інтереси)» [7, с. 14]. Виходячи із цього, структурно-функціональним призначенням регіональної еліти у процесах забезпечення стратегічного розвитку держави є її активна участь у «створенні системи поєднання частково групового (регіонального) інтересу із загальнодержавним та системи зворотного зв'язку між груповими діями та загальнонаціональною політичною технологією» [7, с. 17]. У такий спосіб це свідчить про те, що регіональна еліта, виступаючи своєрідною функціональною ланкою між центром та регіонами має забезпечувати відповідну координацію регіональних політичних проєктів та програм. Технологічно й функціонально діяльність регіональної еліти має акумулюватись на здійсненні перманентної адаптації державної політики до регіональних особливостей. Виходячи із цього, тактичним засобом стратегічного розвитку держави є приведення інструментарію реалізації державної політики під регіональні стандарти. Саме такий підхід «прориву регіональної еліти в загальнодержавну політику поєднуючись з «місцево-етнократичним» типом свідомості та поведінки» [с. 21].

Мета статті. Здійснити аналіз структурної трансформації регіональної політичної й державно-управлінської еліти. Досягнення даної мети обумовлює доцільність вирішення відповідних завдань, а саме: ідентифікувати її як сукупність, незалежних, професійно підготовлених лідерських груп; конкретизувати вертикальні й горизонтальні рівні взає-

модії регіональної й загальнонаціональної еліти, розкрити їх статусну диференціацію, розробити стратегічний набір тактичних прийомів налагодження взаємодії між ними, охарактеризувати основні умови, які впливають на систему взаємовідносин між регіональною та загальнонаціональною елітою у процесах стратегічного розвитку держави, дослідити поліваріантність стратегічних політичних функцій регіональної еліти, які забезпечують налагодження технологічної вертикальної взаємодії регіону із центром.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи структурну трансформацію еліт як функціональну умову стратегічного розвитку держави та забезпечення її регіональної стабільності, доцільно окремо враховувати певні особливості функціонування регіональної еліти в межах відповідних форм територіального устрою держави. У даному відношенні йдеться про певну структурно-функціональну відмінність становища регіональної еліти в межах федеративного та унітарного устрою. З огляду на це, більшість вчених наголошує на доцільності використання в межах унітарного устрою саме терміну «місцеві еліти», оскільки в даному контексті вкладається дещо інший семантичний зміст регіону на відміну від федеративної держави. На підтвердження Ж. Т. Тощенко констатує, що «регіон унітарної держави – це особлива територіальна спільність, яка володіє певною культурно-історичною та (чи) етнічною самобутністю, відносно економічної самостійності (спеціалізацією) і як правило, не користується політико-правовою самостійністю» [8, с. 322]. З огляду на це, враховуючи політико-правовий статус окремих регіонів в унітарних державах стосовно аналізу регіональної політичної еліти, обґрунтовано використовується поняття «етнократія». Однак такий контекст закладає й іншу функціональну стратегію поведінки регіональної еліти та її впливу на процеси стратегічного розвитку держави. Йдеться про те, що в межах демократичної організації регіональної влади регіональні еліти спрямовують свою діяльність на винятково реалізацію інтересів центру, позбавляючи свідомо себе відповідної суверенізації, тоді коли при етнократичній організації діяль-

ність еліт характеризується винятковою суверенізацією власних інтересів, максимальною закритістю від політики центру.

З цього приводу Т. Карл та Ф. Шмиттер вказали на декілька статусних відмінностей у становищі регіональної еліти в умовах різних форм територіального устрою держави, а саме: 1) в унітарній державі існує великий рівень контролю за місцевими елітами з боку центру (він варіюється залежно від ступеня децентралізації держави); 2) під місцевими елітами унітарної держави розуміється переважно місцева адміністрація та лідери етнічних організацій, рухів регіонального та місцевого рівнів; 3) місцеві еліти унітарної держави виявляються надзвичайно обмеженими власними політичними технологіями, що свідчить про вкрай вузькі межі та радіус їх самостійних політичних дій [9, с. 31].

Наведений вище аспект свідчить про методологічну й технологічну відмінність функціонального впливу регіональної й загальнонаціональної еліти на процеси стратегічного розвитку удержави. На підставі цього у регіональній еліті формується свій власний зріз регіональної політичної свідомості та самосвідомості. Тобто йдеться про переважання технократичного, вузькокорпоративного й тактичного інструментарію політичної діяльності, регламентованого регіональною політичною свідомістю. Саме така самоідентифікація себе і свого функціонального призначення регіональними елітами приводить до надмірної вузькості «політичної свідомості», у результаті чого вони втрачають здатність вироблення й реалізації стратегічних програм розвитку держави. З іншого боку, доцільно враховувати також і ту обставину, що «диференціація статусів регіональної й загальнодержавної (національної) еліти суттєвою мірою зменшуватиметься лише за умови визнання центральним рівнем легальним лише єдиний національний інтерес державних функціонерів» [10, с. 139]. Водночас постає питання легітимності статусу регіональної еліти в межах конкретного регіону як суб'єкта відображення й вираження національного інтересу. Такий контекстний свідчить про певну методологічну абстрагованість внутрішнього змісту даної проблематики, підтвержен-

ням чого є певна тотожність, типовість й декларативна деполітизація регіональних еліт, що безпосередньо позначається на характері їх впливу на процесах стратегічного розвитку держави.

Аби вивести регіональні еліти з їх декларативного статусу, де домінуючу роль відіграє реалізація політики центру, функціональні стандарти якої задає загальнонаціональна еліта постає доцільність структурної трансформації регіональної еліти, аби вона здобула можливість посилення власного впливу на стратегічний розвиток держави. У даному відношенні регіональна еліта має запровадити відповідну коректувальну практику «пом'якшення» політики центру й трансформаційну її адаптацію до індивідуально-типологічних особливостей розвитку конкретної території держави. Це безпосередньо обумовлює побудову нової комунікативної моделі взаємодії регіональної та загальнонаціональної еліти на основі вироблення спільних принципів налагодження взаємовигідних стосунків між ними. В обґрунтування такої формули взаємовідносин між регіональною та загальнонаціональною елітою Ф. Хантер наголошує на «плюралізмі та дисперсності влади», яка передбачає налагодження «прямого унітарного (вертикального) зв'язку щодо реалізації відповідної ідеології етатизму й водночас партисипативної моделі зворотної взаємодії з боку «нижніх горизонтів управління» (регіональної влади)» [11, с. 203]. Така гностична сентенція свідчить про самоорганізаційну здатність регіональних до запровадження практики взаємовигідних відносин лише за умови наявності відповідного рівня політичної культури.

З огляду на це, структурна трансформація регіональних еліт як функціональна умова забезпечення стратегічного розвитку держави має ґрунтуватись на врахуванні відповідних історичних традицій самоорганізації та самоуправління які гарантують загальнонаціональну й регіональну стабільність держави. Такий контекст свідчить про доцільність запровадження відповідних моделей структурної трансформації еліт, базуючись на одночасному паритетному запровадженні ідеології етатизму, патерналізму й лібералізму.

Дана функціональна конструкція дозволить побудувати симетричність й стратегічну стабільність комунікативної взаємодії між регіональною й загальнонаціональною елітами. У даному відношенні екстраполюється думка про доцільність функціонального вираження політико-правового, економічного, геополітичного й історико-культурного статусів регіональних еліт, що тим самим дозволить їм виробити результативну стратегію й тактику їх ставлення до державної політики центру. Отже, йдеться про запровадження стратегічного набору тактичних прийомів налагодження оптимальної взаємодії регіональної й загальнодержавної еліти по вертикалі (загальнонаціональна еліта – регіональна еліта) та по горизонталі (регіональна еліта – регіональна еліта (внутрішня взаємодія еліт в межах конкретного регіону)).

Варто особливо відзначити, що запровадження такого стратегічного набору тактичних прийомів передбачає жорстке дотримання технологічних принципів взаємодії регіональної та загальнонаціональної еліти шляхом методологічного коригування чинною владною вертикалі, враховуючи вимоги децентралізаційної практики стратегічного розвитку держави. З цього приводу Д. Пінто звернув увагу на доцільність налагодження декількох каналів вертикальних зв'язків між регіональною елітою та загальнонаціональною елітою, що характеризує їх структурну трансформацію й результативно-функціональний вплив на процеси стратегічного розвитку держави. До таких каналів зв'язку вчений належить: 1) економічним (механізми бюджетування); 2) політичні (передбачають налагодження: прямих контактів між органами державної влади та органами регіонального представництва безпосередньо через регіональну еліту; безпосередніх контактів через участь в політичних партіях та рухах державного масштабу або входження в коаліцію з ними); 3) персональні (через особисті контакти та зустрічі) [12, с. 42]. Це свідчить про те, що налагодження каналів вертикального зв'язку між регіональною елітою та загальнонаціональною елітою являє собою складноорганізовану багаторівневу структуру множинної функціональної єд-

ності взаємодії центральної та регіональної еліт. Структурно важливим елементом забезпечення такої єдності є функціональна й автономна здатність кожного суб'єкта вертикального зв'язку відстоювати свої інтереси, що і гарантією результативності його впливу на стратегічний розвиток держави.

У межах даного дослідження особливої екстраполяції потребує й інший гностичний аспект, який стосується структурної здатності регіональної еліти, з одного боку, дотримуватись відповідних методів командно-адміністративного управління центру, а з іншого боку, працювати над перманентним розширенням автономності свого структурного статусу та функціональних можливостей. За жодних обставин регіональна еліта не має права на перетворення себе у простого виконавця волі центру, оскільки це призводить до свідомого нівелювання автономності свого потенціалу, що неминуче призведе до функціональної конфронтації із загальнонаціональною елітою, що сприятиме політичній анархії та дестабілізації стратегічного розвитку держави.

Слідуючи даній дослідницькій логіці, доцільно враховувати й відповідні умови, які впливають на систему вертикальних зв'язків між регіональною та загальнонаціональною елітою у процесах стратегічного розвитку удержави. До таких умов С. Еделсвел відносить: 1) фактичний потенціал регіону (дотаційний регіон чи регіон-донор); 2) геополітичне (стратегічне) становище регіону (близькість до кордону, периферійність чи навпаки наближеність до центру); 3) соціально-політична стабільність у регіоні; 4) політико-правовий статус суб'єкта в асиметричних регіонах (регіональна еліти, які володіють надмірним суверенним статусом, завдяки чому мають міцні позиції як політичних акторів); 5) визнання населенням регіону (ступінь легітиматії)); 6) авторитет представників регіональної еліти, особливо регіонального лідера, та їх здатності конвертувати свій авторитет у політичну активність, участь у загальнодержавних подіях; 7) створення та актуалізація на конкурії загальнонаціональних проектів регіональної моделі (програми) розвитку, що трансформує регіональну владу в ідеологічний центр за-

гальнонаціонального значення; 8) реалізація моделі міжрівневих відносин, відстоювання (лобіювання) інтересів власного регіону перед центром та іншими суб'єктами впливу; 9) активність у підтримці та розвитку горизонтальних контактів [13]. Саме врахування таких функціональних умов, які впливають на систему вертикальних зв'язків між регіональною та загальнонаціональною елітою у процесах стратегічного розвитку удержави має бути покладене в основу практики структурної трансформації регіональної еліти в сучасних умовах суспільного розвитку.

Однак у межах даного дослідження також доцільно виходити із врахування об'єктивності відповідних умов, які стримують розширення автономізації регіональної еліти, що тим самим визначає новий вектор її структурної трансформації у процесах забезпечення стратегічного розвитку держави. Такими умовами на думку Д. Епстейн досить часто виступають:

1) статус статиста регіональної еліти (еліта як винятковий провідник державної, а не регіональної політики), у результаті чого її діяльність зводиться лише до виняткового репродукування політичних технологій центру), це передбачає односторонню перевагу центру й тотальне підпорядкування регіональної еліти загальнонаціональній;

2) статус «конформістів» («прагматиків»), які трансформують та реалізують державну політику з урахуванням прагматичного бачення: у результаті цього регіональної еліти проявляють лояльність центру в обмін на певну свободу дій на території відповідного регіону;

3) статус «генераторів-реформаторів», які пропонують певні новації (в економічній, політичній та інших сферах) для використання їх в інших регіонах і на територіях усієї держави, у більшості випадків вони висловлюють свою лояльність системі публічного управління держави, однак при цьому вступають у конформізм з загальнонаціональною елітою;

4) статус «сатрапів», які відмовляються від безперервної трансляції ідей та політики загальнонаціональної еліти на підконтрольних регіонах і виробляють власні програми регіонального розвитку, вони лояльні регіо-

нальним, власним корпоративним інтересам і вимагають особливих відносин з центром, особливого статусу в системі публічної влади [14]. У цьому відношенні йдеться про залежність стратегії поведінки регіональної еліти щодо центру, що у такий спосіб визначає їх статус та вплив на стратегічний розвиток держави.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, здійснений нами аналіз структурної трансформації регіональної політичної й державно-управлінської еліти дозволив ідентифікувати її як сукупність незалежних, професійно підготовлених лідерських груп, діяльність яких зорієнтована на реалізацію національно регламентованих регіональних інтересів, що чітко корелюється з відповідним рівнем інституційного розвитку системи публічного управління держави. У межах статті розглянуто концепцію Е. Елейсена про необхідність обґрунтування трьох рівнів регіональної еліти (won регіональної владної еліти, регіональної політичної еліти, регіональної еліти) та класифікацію підходів до структурного аналізу регіональної еліти Д. Бредлея (соціогенетичний, географічний, етнічний підходи).

На підставі цього конкретизовано вертикальні й горизонтальні рівні взаємодії регіональної й загальнонаціональної еліт, розкрито їх статусну диференціацію, на підставі чого для налагодження зв'язків між регіональною та загальнонаціональною елітами Д. Пінто запропонована ідея про доцільність налагодження каналів вертикальних зв'язків, які характеризують їх структурну трансформацію й результативно-функціональний вплив на процеси стратегічного розвитку держави, до яких вченим віднесено: економічні, політичні, персональні.

Розроблено стратегічний набір тактичних прийомів для налагодження взаємодії регіональної та загальнонаціональної еліт, наведено основні умови, які впливають на систему взаємовідносин між ними у процесах стратегічного розвитку держави.

Охарактеризовано поліваріантність стратегічних політичних функцій регіональної еліти, які забезпечують налагодження технологічної вертикальної взаємодії регіону із

центром, систематизовано моделі взаємодії регіональної еліти та центру, що передбачає налагодження внутрішньої структурної співпраці між регіональними елітами, а також враховано відповідні умови, які впливають на систему вертикальних зв'язків між регіональною та загальнонаціональною елітами у процесах стратегічного розвитку держави, до яких С. Еделсвелом віднесено: фактичний потенціал регіону; геополітичне (стратегіч-

не) становище регіону, соціально-політичну стабільність у регіоні; політико-правовий статус суб'єкта в асиметричних регіонах; визнання населенням регіону; авторитет представників регіональної еліти; створення та актуалізацію на конкурсі загальнонаціональних проектів регіональної моделі (програми) розвитку, реалізацію моделі міжрівневих відносин, активність у підтримці та розвитку горизонтальних контактів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Albertus M. and Menaldo V. If you're against them you're with us: The effect of expropriation on autocratic survival. *Comparative Political Studies*, Forthcoming. 2010.
2. Alesina A. and Ferrara E. La. Preferences for Redistribution in the Land of Opportunities. *Journal of Public Economics*. 2017. Vol. 89 (5). P. 897–931.
3. Bomhoff E. and Man Li Gu M. Chinese Culture and Modernization: Testing the Value Shift Hypothesis. 2011.
4. Bradley D., Huber E., Moller S., Nielsen F., and Stephens J. D. Distribution and redistribution in postindustrial democracies. *World Politics*. 2013. Vol. 55 (02). P. 193–228.
5. Joel F. Handler. The Poverty of Welfare Reform. 1995. P. 10–13.
6. Lewis C. Vollmar. The Effect of Epidemics on the Development of English Law from the Black Death through the Industrial Revolution. *Legal Med*. 1994. Vol. 15. P. 385–387.
7. Гельман В.Я. Региональные режимы: завершение трансформаций? *Свободная мысль*. Москва, 2016. № 9. С. 13–22.
8. Тощенко Ж.Т. Этнократия: история и современность (Социологические очерки). Москва :РОСПЭН, 2018. 462 с.
9. Карл Т., Шмиттер Ф. Пути перехода от авторитаризма к демократии в в современном мире. *Международный журнал социальных наук*. 2019. № 1. С. 29–46.
10. Туровский Р.Ф. Основы и перспективы региональных политических исследований. *Полис*. 2018. № 1. С. 138–156.
11. Cet etrange post-communisme. Rupture et transitions en Europe centrale et orientale / Sous la direction de Mink G. et Szurec J. Ch. P.: Presses de CNRS. 2012. 420 p.
12. Пинто Д. Элиты в демократических обществах. *Вестник Московской школы политических исследований*. 2018. №1. С. 34–57
13. Eldersveld S. J., Arbor A. Political Elites in Modern Societies: Empirical Research and Democratic Theory. Univ. of Michigan. URL: https://www.press.umich.edu/6898/political_elites_in_modern_societies.
14. Epstein D. L., Bates R., Goldstone J., Kristensen I., and O'Halloran S. Democratic transitions. *American journal of political science*. 2016. Vol. 50 (3). P. 551–569. URL: https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/3322248/bates_democratictransitions.pdf

REFERENCES

1. Albertus, M., & Menaldo V. (2010). If you're against them you're with us: The effect of expropriation on autocratic survival. *Comparative Political Studies*. Forthcoming.
2. Alesina, A., & E. La Ferrara. (2017). Preferences for Redistribution in the Land of Opportunities. *Journal of Public Economics*, 89 (5), 897–931.
3. Bomhoff, E., & Mary Man Li Gu. (2011). *Chinese Culture and Modernization: Testing the Value Shift Hypothesis*.
4. Bradley, D., Huber E., Moller, S., Nielsen, F., & Stephens, J. D. (2013). Distribution and redistribution in postindustrial democracies. *World Politics*, 55 (02), 193–228.
5. Joel, F. Handler. (1995). *The Poverty of Welfare Reform*. (pp. 10-13).
6. Lewis, C. Vollmar. (1994). The Effect of Epidemics on the Development of English Law from the Black Death through the Industrial Revolution. *Legal Med*, 15 J, 385–387.
7. Gel'man, V. Ja. (2016). Regional'nye rezhimy: zavershenie transformacij? [Regional regimes: the completion of transformations?]. *Svobodnaja mysl'– Free thought*, 9, 13–22 [in Russian].
8. Toshhenko, Zh. T.(2018). *Jetnokratija: istorija i sovremennost' (Sociologicheskie ocherki) [Ethnocracy: history and modernity (Sociological essays)]*. Moscow: ROSPJeN [in Russian].

9. Karl, T., & Shmitter, F. (2019). Puti perehoda ot avtoritarizma k demokratii v v sovremennom mire [Ways of transition from authoritarianism to democracy in the modern world]. *Mezhdunarodnyj zhurnal social'nyh nauk– International Journal of Social Sciences*, 1, 29–46 [in Russian].
10. Turovskij R.F. (2018). Osnovy i perspektivy regional'nyh politicheskikh issledovanij [Fundamentals and prospects of regional political research]. *Polis–Policy*, 1, 138–156 [in Russian].
11. Mink, G., Szurec, J. Ch. P. (2012). Cet etrange post-communisme. *Rupture et transitions en Europe centrale et orientale*. Presses de CNRS.
12. Pinto, D. (2018.). Jelity v demokraticeskikh obshhestvah [Elites in Democratic Societies]. *Vestnik Moskovskoj shkoly politicheskikh issledovanij – Bulletin of the Moscow School of Political Studies*, 1, 34–57 [in Russian].
13. Eldersveld, S. J., Arbor, A. *Political Elites in Modern Societies: Empirical Research and Democratic Theory*. Univ. of Michigan. Retrieved from https://www.press.umich.edu/6898/political_elites_in_modern_societies.
14. Epstein, D. L., Bates, R., Goldstone, J., Kristensen, I., & O'Halloran, S. (2016). Democratic transitions. *American journal of political science*, 50 (3), 551–569. Retrieved from https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/3322248/bates_democratictransitions.pdf.

Туча Вікторія Володимирівна

Кандидат наук з державного управління
Національна академія державного управління
при Президентові України
03038 м. Київ, вул. Нововокзальна, 17

Email: site-ipk@ukr.net

Tucha Victoriia

Ph.D. in Public Administration
National Academy for Public Administration under
the President of Ukraine
17, Novokuzalna str. 03038 Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-1673-395X

Цитування: Туча В. В. Структурні трансформації регіональної політичної та державно-управлінської еліти у процесах забезпечення стратегічного розвитку держави. *Аспекти публічного управління*, 2020 Т. 8 № 2. С. 121-130.

Citation: Tucha, V.V. (2020). Strukturni transformatsii rehionalnoi politychnoi ta derzhavno-upravlinskoi elity u protsesakh zabezpechennia stratehichnoho rozvytku derzhavy [Structural transformations of the regional political and state-administrative elite in the processes of ensuring the strategic development of the state]. *Public administration aspects*, 8 (2), 121-130.

Стаття надійшла / Article arrived: 12.04.2020